PŘÍRUČKA 2007

ULICE PRO LIDI

EVROPSKÝ
TÝDEN MOBILITY

Evropské informační centrum
EUROCITIES
1 Square de Meeûs
BE - 1000 Brussels
tel.: +32 2 552 08 66; fax: +32 2 552 08 89
valerie.benard@eurocities.eu

Česká republika
Ministerstvo životního prostředí
Vršovická 65, 100 10 Praha 10
tel.: 267 122 139; fax: 267 311 496
eva_veverkova@env.cz

Autoři Příručky 2007:
Ulrike Janssen (Climate Alliance)
Valérie Benard (EUROCITIES)
Richard Evans (UK In Town Without my Car Co-ordination)

česká redakce: Eva Veverková (OVV MŽP)

duben 2007
české vydání: **červen 2007**

OBSAH

K čemu slouží tato příručka? 4

Proč pořádat Evropský týden mobility? 5

Jak se zúčastnit? 7

Proč je tématem roku 2007 „Ulice pro lidi“? 8

Jaké aktivity zorganizovat? 11

Aktivity pro sedm dní Evropského týdne mobility 15

Veřejná doprava 16

Jízda na kole 20

Pěší chůze 21

Řízení mobility 23

Zodpovědná jízda autem 25

Trávení volného času 28

Nakupování 28

Pohyb a zdraví 30

Zelené stezky – Greenways 31

To, co přetrvá: trvalá opatření 34

Evropský den bez aut 37

Informace a komunikace 41

Hodnocení aktivit 44

K ČEMU SLOUŽÍ TATO PŘÍRUČKA?

Cílem této příručky je poskytnout užitečné informace a rady úřadům místní samosprávy, které se účastní iniciativy „Evropský týden mobility“ (ETM). Podkladem pro příručku jsou zkušenosti evropských měst, která organizovala první Evropský týden mobility v roce 2002 až 2006 a dny „Ve městě bez auta!“ v letech 1998 až 2006. Přitom byly vzaty v potaz také odlišnosti dané Chartou ETM a doporučení, která poskytli evropští i mezinárodní partneři iniciativy Evropský týden mobility.

Při organizování Evropského týdne mobility by k těmto pokynům měly místní úřady přihlédnout, jednotlivé požadavky však mohou přizpůsobit místním potřebám a možnostem. Uchazeči o účast v projektu Evropský týden mobility musí splnit požadavky týkající se praktické organizace tematických akcí i použití komunikačních nástrojů. Další aspekty nejsou povinné a je zcela v kompetenci úřadů, jaká řešení na místní úrovni zvolí.

„ULICE PRO LIDI“

je ústředním tématem Evropského týdne mobility 2007. Téma vyjadřuje poselství, že na současné narůstání automobilové dopravy nelze odpovídat tím, že se budou budovat a rozšiřovat silnice. Právě naopak, udržitelným a zároveň účinným řešením je snižování kapacity silnic pro auta, tím se podporuje zdravější životní styl, aniž by se snižovala individuální mobilita. Toto téma chce místní úřady přimět k tomu, aby vyčlenily prostor na silnicích pro nemotorizovanou dopravu. Rovněž klade důraz na potřebu zlepšovat kvalitu ovzduší na místní úrovni, což je hlavní oblastí zájmu Evropské unie a jejích členských států.

V této příručce jsou shrnuty cenné podněty a informace týkající se organizace aktivit zaměřených na toto základní téma, toho, jak oslovit různé cílové skupiny a toho, jak zapojit místní zainteresované osoby. Informace, které jsou zde obsaženy, nejsou vyčerpávající. Tuto příručku časem doplní nové nápady, které budou vznikat během přípravy Týdne a budou dostupné na internetových stránkách Evropského týdne mobility:

evropská stránka: **www.mobilityweek.eu**

česká stránka: **www.env.cz./etm**

PROČ ORGANIZOVAT EVROPSKÝ TÝDEN MOBILITY?

Po dvou úspěšných ročnících akce „Ve městě bez svého auta!“, která proběhla v celé Evropě, přinesl rok 2002 počátek nové iniciativy, Evropského týdne mobility!

Od počátků Evropského dne bez aut ...

Evropský den bez aut, který se poprvé uskutečnil ve Francii v roce 1998, vznikl v roce 2000 jako iniciativa Evropské komisařky pro životní prostředí, Margot Wallströmové. Během této akce mají evropská města příležitost ukázat, jakým způsobem řeší otázky životního prostředí. Jeden den v roce – 22. září – tak mohou orgány místní samosprávy představit svá města v jiném světle a podniknout klíčové kroky, jejichž hlavním cílem je omezit automobilovou dopravu v některých částech města, podpořit využívání udržitelných způsoby dopravy a zvýšit povědomí o dopadech různých způsobů dopravy na životní prostředí.

... k Evropskému týdnu mobility

Každý rok, počínaje rokem 2002, je celý týden od 16. do 22. září věnován udržitelným způsobům dopravy. Evropský týden mobility dává k příležitost k uspořádání nejrůznějších aktivit a umožňuje místním úřadům, organizátorům a asociacím:

- podpořit stávající politické přístupy, iniciativy a nejlepší postupy v oblasti udržitelné městské dopravy,
- zvýšit povědomí veřejnosti o škodách, které současný provoz ve městech způsobuje v oblasti životního prostředí a kvality života,
- vytvořit fungující partnerství s místními investory,
- stát se součástí celoevropské kampaně s jednotným cílem a společnou identitou za účasti dalších měst,
- zdůraznit závazek místních úřadů podporovat politiku trvale udržitelné městské dopravy,
- představit nové politické strategie a opatření.

Spolupráce v oblasti udržitelné mobility

Žádný místní úřad nemůže dosáhnout udržitelné mobility sám. Jedná se o dlouhodobý proces, pro který je nutná politická podpora, ale také dobrá spolupráce. To je důvodem, proč Evropský týden mobility doporučuje místním úřadům, aby do takových partnerství vstupovaly, a zapojily do činnosti co nejvíce místních organizací a sdružení. Od každého místního úřadu se očekává, že bude hledat místní partnery, kteří budou pro tu kterou akci vhodní, a že bude v úzké spolupráci s nimi koordinovat přípravu Evropského týdne mobility.

Na evropské úrovni uplatňuje sdružení pro Evropský týden mobility stejný přístup a vypracovalo prohlášení k Evropskému týdnu mobility. Prohlášení podepsalo 17 evropských a mezinárodních organizací. Tyto organizace oficiálně vyjádřily svoji podporu této iniciativě. Evropský týden mobility je tudíž vhodným rámcem pro evropské a mezinárodní zainteresované subjekty, aby společně pracovaly na dosažení stejného cíle, a to dosažení udržitelné mobility ve městech z dlouhodobého hlediska.

Úspěšné ročníky Evropského týden mobility 2002 - 2006

Již během prvního ročníku se Evropský týden mobility stal skutečně evropskou záležitostí – v roce 2002 se iniciativy zúčastnilo 320 místních úřadů z 21 zemí a dalších 111 měst ji podpořilo.

Od té doby nepřestal narůstat zájem veřejnosti o tuto aktivitu a ačkoliv pořadatelé sami vědí, že ještě je co zlepšovat, postoj veřejnosti k ETM je velice vstřícný – více než 80 % dotazovaných považuje tento nápad za dobrý. Většina také uznává, že Evropský týden mobility účinně pomáhá v boji proti škodlivosti aut ve městech a velká většina by dokonce uvítala, kdyby tato akce byla organizována častěji.

V roce 2006 se Evropského týdne mobility zúčastnilo 1320 měst a obcí, což představuje o 37 % více než v roce 2005. Celkem se do ETM zapojilo 200 miliónů lidí z 38 zemí!!!

JAK SE ZÚČASTNIT?

Charta je dokumentem pro místní úřady, ve kterém deklarují, že se účastní Evropského týdne mobility nebo Evropského dne bez aut. Tento rok byla Charta upravena, aby byla lépe srozumitelná a méně matoucí. Dřívější rozdělení na "účastnící se" a "podporující" města již neexistuje. Všechny místní úřady, které splní alespoň jedno kritérium Charty, jsou nyní považovány za účastníky. Ty místní úřady, které splní všechna tři kritéria, se stanou "zlatými" účastníky události a mají právo účastnit se známé Evropské ceny za týden mobility.

Od roku 2006 již neplatí povinnost, aby účastníci Evropského týdne mobility zorganizovali den bez aut (den "Ve městě bez mého auta!") povinně 22. září. Národní koordinátoři, Evropský koordinační orgán a Evropská komise doufají, že tímto způsobem podpoří účast místních úřadů, které považují organizování dne bez aut ve všední den za příliš velkou výzvu. Tato povinnost nicméně nadále platí pro ty, kteří organizují jen Evropský den bez aut.

Povinností zůstává příprava jednoho nebo více nových praktických trvalých opatření, která přispějí k přechodu od osobních automobilů k environmentálně vhodnějším způsobům dopravy a obecně k udržitelné dopravě. Toto trvalé opatření místním úřadům umožňuje, aby prokázaly, že se skutečně angažují ve věci politiky udržitelné dopravy ve městech. Občané budou více ochotní změnit svoje chování, pokud uvidí, že jejich město nebo obec investuje do alternativ k soukromým automobilům. Díky trvalým opatřením žije duch a entuziasmus Evropského týdne mobility po celý rok.

Jako zvláštní příspěvek k letošnímu základnímu tématu by alespoň jedním z těchto opatření mělo být trvalé vyhrazení prostoru na silnici ve prospěch chodců, cyklistů nebo veřejné dopravy anebo zklidnění dopravy.

PROČ JE ZÁKLADNÍM TÉMATEM "ULICE PRO LIDI"?

Přehodnocení veřejného prostoru

Národní koordinátoři Evropského týdne mobility, Evropský koordinační orgán a Evropská komise vybrali jako průřezové téma Evropského týdne mobility 2007 téma ULICE PRO LIDI. Téma vyjadřuje poselství, že na současné narůstání automobilové dopravy nelze odpovídat tím, že se budou budovat a rozšiřovat silnice. Právě naopak, udržitelným a zároveň účinným řešením je snižování kapacity silnic pro auta, tím se podporuje zdravější životní styl, aniž by se snižovala individuální mobilita. Téma rovněž klade důraz na potřebu zlepšovat kvalitu ovzduší na místní úrovni, což je hlavní oblastí zájmu Evropské unie a jejích členských států.

“Vymizení” dopravy oproti dopravní indukci

Případové studie z celého světa dokazují, že je možné snížit kapacitu silnic pro auta, aniž by to vyvolalo dopravní zácpy v okolních ulicích. Naopak tím dochází ke “vymizení” dopravy ("traffic evaporation"), jehož výsledkem je prostředí příjemnější pro život.

V roce 1994 zpráva vládní komise ve Velké Británii prokázala, že výstavba nových silnic vyvolává růst další dopravy. Od té doby se velký zájem soustředí na otázku, jestli to platí i naopak - může omezení prostoru na silnicích pro auta snížit dopravu? To by mohlo být zvlášť důležité při zavádění nových opatření, jako jsou např. jízdní pruhy pro autobusy, které mohou být levným a účinným způsobem pro zvýšení atraktivity veřejné dopravy, které by však bylo těžko možné obhájit, pokud by takto vytlačená doprava zablokovala sousední silnice. Stejná otázka se často řeší při vytváření plánů na zavedení tramvajové dopravy, budování cyklostezek, širších chodníků nebo systémů pěších zón.

Tým z univerzity University College London (UCL) zkoumal více než 60 míst, kde byl omezen silniční prostor na silnicích pro auta z řady důvodů. Zkoumaly se případy z Velké Británie, Německa, Švýcarska, Itálie, Nizozemí, Švédska, Norska, USA, Kanady, Tasmánie a Japonska. V některých případech byl prostor na silnicích zabrán kvůli udržitelné politice dopravy, např. při vytváření jízdních pruhů pro autobusy nebo při budování pěších zón; v jiných případech byly příčinou omezení jiné, nesouvisející problémy, například oprava vozovky.

Bez ohledu na příčinu omezení se za těchto okolností obvykle předpokládá, že nastane dopravní chaos. Ze zkoumání důkazů vyplývá, že to se potvrdí jen málokdy. K dlouhotrvajícím a dlouhodobým dopravním zácpám jednoduše nedochází, i když samozřejmě ke krátkodobým narušením a určitému zvýšení problémů na konkrétních místních silnicích dojít může. V mnoha případech se ve skutečnosti celkový objem dopravy na studovaných dopravních sítích významně snížil. V průměru v sousedních ulicích jezdilo o 14 - 25 % méně dopravy, než byla ta, která dříve využívala trasu, na které došlo k omezení.

Výsledky se nicméně podstatně lišily v závislosti na místním kontextu. Například tam, kde projekt zatraktivnil veřejnou dopravu, bylo pravděpodobnější, že to lidi přiměje ke změně způsobu dopravy než tam, kde se to zanedbalo. Vysvětlení odpovídá běžným reakcím v chování lidí: Nejprve, když je prostor na silnicích pro auta omezen, řidiči prostě změní svůj styl řízení tak, že se na daný prostor nahromadí více vozidel, například tak, že jezdí blíž u sebe. Jak se podmínky zhoršují, zvolí další nejjednodušší možnost - jezdí sousedními ulicemi, nebo změní dobu jízdy a jezdí o něco dřív nebo později, aby se vyhnuli nejhorší dopravní špičce. Když to nepomáhá, vyvolá to celou řadu reakcí, počínaje tím, že lidé začnou jezdit veřejnou dopravou nebo chodit pěšky či na kole, pokud je to možné a jsou ochotni změnit své návyky. Jiní se přestěhují nebo změní zaměstnání, často je právě tato změna dopravních podmínek tím “jazýčkem na misce vah”, který rozhodne. A právě to je důvodem, proč skutečně časem část dopravy s ulic, kde byl autům omezen dopravní prostor, vymizí.

Projekt rovněž poukázal na velkou variabilitu, která je základem zdánlivě stabilních dopravních toků, a která lidem umožňuje, aby změnili svoje dopravní zvyklosti. Samozřejmě že lidé tak jako tak často mění formy dopravy z různých důvodů (někdy třebas pracují doma anebo se chtějí někde cestou do práce či jinam ještě zastavit) nebo v důsledku důležitějších rozhodnutí (např. změny ve vlastnictví auta nebo změna zaměstnání či přestěhování) nebo v důsledku dlouhodobějších událostí souvisejících s životním cyklem lidí (jako jsou změny ve složení domácnosti). V případě, že je na silnici méně místa pro auta, jsou mnozí lidé vlastně přinuceni nuceni změnit svůj běžný vzorec chování, na který

byli zvyklí, ale jiní lidé, kteří již dlouho sami uvažovali o změně svých možností cestování, mohou tyto změny přivítat a využít. Je to právě tato flexibilita, která umožňuje překvapivě velké změny v dopravních tocích v důsledku určité změny podmínek na silnicích.

Celé znění zprávy "Vliv omezení kapacity komunikací na dopravu: zhodnocení důkazů" je k dispozici na adrese www.cts.ucl.ac.uk/tsu/tpab9828.htm

Viz rovněž publikace "Města pro lidi – Koncepce snižování automobilové dopravy", kterou vypracovala Evropská komise, Generální ředitelství pro životní prostředí, a je v českém překladu a doplněná o řadu dobrých příkladů z ČR k dispozici na webové stránce Evropského týdne mobility: www.env.cz/etm

(anglická verze: http://ec.europa.eu/environment/pubs/pdf/streets_people.pdf)

V Evropě většina občanů podporuje takové formy dopravy, které jsou šetrnější k životnímu prostředí. Mnoho občanů znepokojuje kvalita vzduchu, který dýchají, a znečištěním ovzduší se v rámci svého zájmu o životní prostředí zabývají nejvíc. Většina z nich rovněž chce více zelených stezek a pěších zón a nechce výstavbu nových silnic pro auta. Lidé chtějí, aby společnost, ve které žijí, pomohla především řešit problém kvality ovzduší a hlukového znečištění.

Tyto závěry jasně vyplývají z průzkumů veřejného mínění provedených v řadě zemí během Evropského týdne mobility.

JAKÉ AKTIVITY MŮŽETE ZORGANIZOVAT?

Kvalita života v mnoha evropských městech je ovlivněna negativními dopady zvyšujícího se objemu dopravy. Letošní hlavní téma se zaměřuje na to, jak dominance automobilové dopravy ovlivňuje naše životy ve městských oblastech, a snaží se najít řešení, která jsou vhodná pro místní kontext. Jak již bylo vysvětleno v předchozí kapitole, pro podporu udržitelných způsobů dopravy je přerozdělení prostoru na ulicích tím pravým prostředkem. Kampaň Evropský týden mobility tím občanům ukáže, že každý může přispět svým vlastním způsobem ke snížení vlivů dopravy na kvalitu ovzduší a globální klima, a že z toho přitom bude mít také prospěch, protože stráví méně času v dopravních zácpách, bude dýchat lepší vzduch a bude se pohybovat po bezpečnějších ulicích.

Když chtějí města a obce podpořit přechod ke způsobům dopravy, které jsou šetrné k životnímu prostředí, musí občanům nabídnout možnost jak se po městě dopravovat jinak. Magistráty, městské a obecní úřady jako politické orgány nejbližší občanům, mohou zvyšovat povědomí o dopadech rozhodnutí jednotlivců týkajících se dopravy, a mohou podporovat pěší, cyklistickou a veřejnou dopravu a sdílení aut (viz kapitola: Aktivity pro 7 dnů věnovaných udržitelné mobilitě – str. 15). Mohou rovněž připravit opatření ke zlepšení situace z dlouhodobého hlediska (viz kapitola: To, co přetrvá: trvalá opatření – str. 34). Jednou z možností je, že na jeden den v rámci Evropského dne bez aut přerozdělí prostor na ulicích tak, že sníží počet pruhů pro automobily a ve vzniklém prostoru nechá jezdit cyklisty či veřejnou dopravu. To mohou udělat také jako trvalé opatření, dále mohou natrvalo uzavřít některou ulici a vytvořit tak novou pěší zónu či mohou využít parkoviště pro vybudování přestupní stanice veřejné dopravy. Rovněž systém omezení rychlosti přispívá k přerozdělení prostoru na ulicích, jelikož pokud je motorová doprava pomalejší, je potřeba méně prostoru mezi vozidly a kolem nich, a tím se uvolní prostor pro cyklistickou a pěší dopravu. Pomalejší motorová doprava je samozřejmě mnohem bezpečnější a velmi důležité je, že rovněž vypadá mnohem bezpečněji, takže vytváří mnohem příznivější podmínky pro to, aby si lidé vyzkoušeli po městě chodit a jezdit na kole. Ulice pro lidi znamená rychlosti příjemné pro lidi: ve většině městských ulic, kde lidé žijí, pracují, nakupují a chodí do školy, je ideální rychlost 30 km/h nebo méně.

Na téma “Ulice pro lidi” by se měla zaměřit většina aktivit, pořádaných během Evropského týdne mobility. K čemu vám použití tématu pomůže:

- Evropský týden mobility je výbornou příležitostí k otestování těch opatření, o nichž stejně uvažujete (na omezenou dobu) a ke komunikaci s veřejností ohledně potenciálních přínosů městského prostředí bez aut.
- Využijte tento Týden k zahájení komplexní komunikační a konzultační strategie, zahrnující setkání s veřejností a cílená setkání s různými skupinami (jako jsou občané bydlící v daném místě a provozovatelé obchodů).
- K podpoře jakéhokoliv plánu na přerozdělení prostoru na silnicích je důležité získat politickou podporu. Zapojte místní politiky do toho, aby občanům nebo určitým cílovým skupinám vysvětlovali jak místní dopravní politiku, tak i konkrétní plánovaná opatření.
- Poukazujte na souvislosti mezi cíli plánů na přerozdělení prostoru na silnicích a evropskými směrnicemi týkajícími se politiky udržitelného rozvoje (například plány městské dopravy versus směrnice EU zabývající se kvalitou ovzduší).
- Úzce spolupracujte s médii. To, že autům omezíte pohyb na silnicích, může vyprovokovat senzacechtivé zprávy a negativní titulky. Od počátku poskytujte médiím všechny dostupné informace a zapojte je do činnosti. Hovořte o všech přínosech systému, ale rovněž o potenciálních problémech, které mohou vzniknout, zejména v počátečních stádiích.
- Zviditelněte situaci před zavedením systému a po něm: Paměť veřejnosti ohledně dopravních problémů, které existovaly před zavedením systému, může být krátkodobá, a názorné doklady poukazující na zlepšení, která tyto systémy přinášejí, mohou pomoci při získávání podpory pro budoucí projekty. Udělejte fotografie, které jasně ukážou situaci před zavedením jakéhokoli systému a, pokud je to možné, opakujte fotografování na stejných místech během realizace projektu a po jeho dokončení. Nebo vytvořte model návrhu a prezentujte výsledky počítačového modelování, abyste zainteresovaným stranám, které vždy nemusí být odborníky na dopravní plánování, umožnili pochopit záměr systému a získali jste tak pro něj podporu.
- Často jsou skupinou, které se projekt nejvíce týká, provozovatelé obchodů v místě. Ti mohou být nejhlasitějšími odpůrci. Je velmi důležité vytvořit partnerství s místními podnikateli, kteří mohou být ovlivněni jakýmkoli zaváděným systémem, abyste pochopili jejich potřeby a našli cesty, jak minimalizovat jakékoli negativní dopady na jejich podnikání. Je důležité vědět, že předchozí zkušenosti často svědčí o tom, že na den bez aut se může zvýšit obrat. Například obchodní dům Howells v Cardiffu (ve Walesu) zaznamenal 22. září 2002 zvýšení tržeb o 11 %.

„Předejte ulice občanům!“
Návrh, vypracovaný účastníky Evropského dne bez aut ve Velké Británii

Magistráty/městské úřady s pomocí místních médií a dostatečně v předstihu vyhlásí soutěž a vyzvou obyvatele (jednotlivce, skupiny sdružení), aby podávali návrhy, podle kterých by případ jejich vlastní ulice byl hlavním tématem Evropského dne bez aut a případně celého Týdne.

To může být pro obyvatele měst příležitostí k tomu, aby vypracovali a prosazovali svoje vlastní myšlenky přímo tam, kde žijí (například snížení maximální povolené rychlosti, vytvoření obytných zón, uzavření silnic ...). Místní obyvatelé tak řídí akci a získají moc: změnu mohou způsobit oni! Místní úřad podporuje nejlepší funkční návrh či návrhy, které mají silnou podporu zdola a dobré vedení, pomocí dopravních nařízení apod. Pokud máte zájem o další informace, jsou v angličtině zde: www.dft.gov.uk/173032/173062/draftletter

V diskusi ve Velké Británii se objevila řada dalších zajímavých myšlenek:

- Častější organizování Evropského dne bez aut, například i na jaře;
- Větší vazba na zdravý životní styl: Výzkum prováděný ve Skotsku dokládá, že zdraví je největším motivujícím faktorem pro omezení používání auta: informujte veřejnost o přínosech každodenního cvičení, o zdravotních rizicích sedavého životního stylu, o vyšší hladině znečištění v automobilech ...;
- Zaměřte se na životní styl bez aut: poukazujte na příklady lidí a organizací, kterým se dobře daří bez osobní motorové dopravy;
- Vyzdvihujte lidi, kteří jsou v životě úspěšní a přitom chodí (do zaměstnání, na nákupy, na dovolenou, za zábavou, romantikou ...) bez toho, aby k tomu vždycky využívali auto!

Přínosy návrhu “Předejte ulice občanům” (viz výše):

- Návrh si získá příznivce v obytných předměstích měst a je dobrým řešením pro město, jehož centrum už je pěší a obytnou zónou, nebo tam, kde by bylo příliš nákladné nebo časově náročné zorganizovat akci v centru města;
- Místní úřad tím dá lidem to, co sami chtějí - nejedná se o nařízení shora;
- Každý chce "aby se něco udělalo" s dopravou v jeho ulici;
- Organizační břemeno se rozdělí - roztřídit návrhy obyvatel může být levné a rychlé!

Ulice pro život - koncepce vyvinutá v Norimberku

Projekt "Norimberk - inteligentní mobilita" propaguje alternativy k automobilům jako pohodlné, zdravé, veselé, rychlé, moderní, sportovní a šetrné k životnímu prostředí a rovněž jako příspěvek k omezení dopravních zácp a k úspoře peněz ve čase, kdy se zvyšují ceny paliv. Cílem je nabídnout občanům flexibilní směsici různých způsobů dopravy s větším zastoupením veřejné, cyklistické a pěší dopravy - a s využíváním auta pouze tehdy, když je to absolutně nezbytné.

V rámci Evropského dne bez aut 2002 městský projektový tým projektu "Norimberk - inteligentní mobilita" vyzval školy, mateřské školy, církve, firmy a neziskové organizace, aby podávaly svoje návrhy na vytvoření "jejich" ulice bez aut pod heslem "Ulice pro život". Pět nejúspěšnějších organizací, které návrhy podaly, získalo 333 € na podporu úhrady svých nákladů na plánování a organizování akcí. Město podpořilo akci úhradou povolení za uzávěru pěti ulic (1000 až 2000 € za každou), public relations a komunikačními nástroji, jako byly letáky, plakáty, inzeráty v místních novinách a dvě tiskové konference.

Záměrem projektu "Ulice pro život" bylo umožnit dospělým a dětem, aby užívali ulice svého města jako oblasti, ve kterých má cenu žít, a užili si je jako zóny bez dopravy, ve kterých není hluk, ale kde je lepší vzduch a hodně prostoru pro mezilidskou komunikaci a zábavu. Na druhou stranu tím, že uzavřené silnice přerušily běžné zvyklosti automobilistů, přiměly je přemýšlet o tom, zda je nutné vždy bezpodmínečně jezdit autem.

22. září 2002 tak proběhla pestrá směsice akcí, jako "Ulice gospelu", hudební show organizovaná církví, "Multikulti" street party se směsí deseti národností, výstava vodních sportů v Norimberku, školní party pro udržitelnou mobilitu a festival pro sousedství. Na jeden den se ulice staly hřišti, jevišti, výstavními prostorami, závodními drahami, sportovišti, tanečními parkety a zahradními restauracemi. Tisíce lidí se přišly podívat, zúčastnit se a zažít velmi nezvyklou zkušenost ulice bez aut. Reakce médií byla živá a pozitivní (13 zpráv v novinách, pět v rozhlase, jedna zpráva v místní televizi). Vzhledem k dobrým výsledkům se tým projektu "Norimberk - inteligentní mobilita" rozhodl zorganizovat akci "Ulice pro život" rovněž v následujícím roce.

AKTIVITY NA SEDM DNÍ EVROPSKÉHO TÝDNE MOBILITY

Jak stanoví Charta projektu Evropský den bez aut/Evropský týden mobility pro rok 2007, ta města, která se zúčastní Evropského týdne mobility, musí organizovat po dobu celého týdne akce speciálně zaměřené na trvale udržitelnou městskou dopravu, a to od 16. do 22. září.

Nedílnou součástí Evropského týdne mobility je Evropský den bez aut. Města, která se účastní i ETM, mohou si pro Evropský den bez aut vybrat i jiný termín, než je 22. září. Organizace Evropského dne bez aut je také povinná.

Evropský koordinační orgán ve spolupráci s evropskými partnery připravil podobně jako v předchozích letech rozsáhlou nabídku návrhů pro aktivity na místní úrovni. Základem celého projektu samozřejmě budou tři hlavní trvale udržitelné způsoby dopravy a spojení mezi nimi (tzv. intermodalita). Jedná se o:

- veřejnou dopravu
- jízdu na kole
- pěší chůzi
- řízení mobility
- zodpovědné využití aut
- volný čas
- nakupování
- pohyb a zdraví
- zelené stezky

Při přípravě zajímavého programu na sedm dní se mohou města a obce zaměřit na jakékoli jiné tematické události, které jsou pro ně aktuální. Následující části této kapitoly poskytují místním úřadům užitečné informace a nápady pro chystané akce. Nápady, týkající se témat „Chraňme klima Země“, „Bezpečně do školy“, „Dostupnost pro všechny“ a „Do práce a do školy bez auta“ najdete v předchozích vydáních Příručky na webové adrese: www. env.cz/etm

Můžete si o ně také napsat národní koordinátorce: eva_veverkova@env.cz

Příručky v angličtině si můžete vyžádat na adrese: valerie.benard@eurocities.eu

ZAHÁJENÍ PROJEKTU EVROPSKÝ TÝDEN MOBILITY

Veřejné a mediální události, které proběhnou během prvního dne Evropského týdne mobility, 16. září, nabízejí možnost zahájit projekt následujícími způsoby:

- představením speciálních nabídek, jako je „lístek na tramvaj/autobus pro Evropský týden mobility“ se slevou za jízdné po dobu celého týdne,
- nabídkou doplňkových služeb (častější spojení, kyvadlová doprava apod.),
- podpořením intermodality – vytvoření spojnic mezi jednotlivými způsoby dopravy, na které se bude Evropský týden mobility zaměřovat
- veřejným oceněním těch občanů, kteří nechají po celý Evropský týden mobility auto doma a budou využívat MHD, kolo nebo budou chodit pěšky. Na začátku Evropského týdne mobility s nimi udělejte rozhovor, ve kterém budou moci vysvětlit důvody, které je ke změně chování vedly, a ať na konci Evropského týdne mobility v druhém rozhovoru zhodnotí, jakou zkušenost vznikla vyplynula vyvodili z uplynulého týdne,
- Můžete Evropský týden mobility slavnostně zahájit tím, že uvedete v chod trvalé opatření, které v rámci Evropský týden mobility město přijalo.

VEŘEJNÁ DOPRAVA

Využívání veřejné dopravy jako způsobu dopravy je nepochybně ústředním tématem Evropského týdne mobility. Veřejná doprava by měla být synonymem svobody pohybu a z hlediska dopravy ve městech je velice důležitá.

Všichni činitelé veřejné dopravy v Evropské unii budou moci využít Evropský týden mobility k tomu, aby podpořili intermodální řešení, poskytli jasné informace o propojení veřejné dopravy a ostatních způsobů dopravy, a dokázali tak, že prostředky hromadné dopravy jsou vhodnou alternativou pro jízdu autem.

Níže uvedený seznam uvádí možné akce, které by měly podpořit účast v Evropském týdnu mobility, ale hlavně poskytnout podněty k úspěšnému zorganizování akcí zasvěcených veřejné dopravě. Všechny aktivity by měly upozornit na význam veřejné dopravy a propojení s ostatními druhy dopravy tak, aby se zlepšila udržitelná mobilita. Činnosti, které jsou zde uvedeny, mají za úkol upoutat pozornost televize, rozhlasu a novin.

POHODOVÉ DOJÍŽDĚNÍ DO PRÁCE

spojené s tématy, jako jsou dostupnost veřejné dopravy pro podniky a úřady a její kvalita, podpora (nových) nabídek veřejné dopravy, dostupné informace o veřejné dopravě pro cestu do práce, a finanční pobídky pro využívání veřejné dopravy:

- Vyjednejte s dopravci novou zastávku v blízkosti závodu nebo firmy.
- Poskytněte finanční podporu veřejné hromadné dopravě (zlevněné předplatní jízdenky, náhrady).
- Pokuste se zajistit náhradní odvoz domů pro ty, kteří sdílejí osobní automobily (carpooling) a pro uživatele veřejné hromadné dopravy, aby měli jistotu, že se za každé okolnosti dostanou domů.
- Zaveďte pro Evropský týden mobility speciální (výhodnou) jízdenku ETM pro ty, kteří dojíždějí do práce a zpět.
- Poskytujte informace o veřejné hromadné dopravě a jiných udržitelných způsobech dopravy na intranetu firem či podniků, případně jim nabídněte osobní poradenství v této oblasti.
- Po pracovní době by se mohli zaměstnanci občerstvit u stánku ETM u zastávek a nebo by mohli občerstvení dostat přímo v autobusu či tramvaji.
- Podporujte plánované akce na pravidelných trasách veřejné dopravy.
- Vyzvěte dojíždějící do práce k soutěži o nejpoužívanější dopravní prostředek (osobní automobil, veřejná doprava, cyklistika a chůze).
- Během týdne propojte všechny formy udržitelné dopravy.
- Zorganizujte diskusi mezi zástupci Světové organizace pro veřejnou dopravu (UITP) a zástupci veřejné správy, o tom, jak by bylo možné zvýšit využívání veřejné dopravy a jaké pozitivní dopady by to mělo.

INTERMODALITA

Kombinace dopravních prostředků, která podpoří cyklistiku a veřejnou dopravu následujícími způsoby:

- možnost přepravy kol ve veřejných dopravních prostředcích.
- instalace stojanů na kola v dopravních prostředích, přestupních stanicích nebo stanicích veřejné dopravy – podpoří užívání kol při cestě k nejbližší zastávce.

Tím se zvýší popularita hromadné dopravy – viz tabulka:

	průměrná rychlost	**kam dojdeme/ dojedeme za 10 min**	**spádová oblast**
pěší chůze	5 km/h	0,8 km	2 km^2
jízda na kole	20 km/h	3,2 km	32 km^2

- Car Pooling a Car Sharing (sdílená doprava automobily): informovat uživatele veřejné dopravy o tom, jakým způsobem se mohou zúčastnit stávajících projektů nebo předložit nové, podpořit společnou jízdu autem s přednostním parkovacím právem na přestupních stanicích, které budou navazovat na veřejnou dopravu,
- zavést hromadnou taxi službu z přestupních stanic,
- zavést informační systémy o kombinovaných způsobech dopravy, např. personál vlaku bude podávat informace o autobusových spojích a naopak.

PŘÍSTUPNÁ VEŘEJNÁ DOPRAVA

Přístupnost pro zdravotně postižené občany a osoby se sníženou pohyblivostí je důležitým tématem při podpoře veřejné dopravy. Přístup k dopravě je nejen otázkou lidských práv a nutným předpokladem pro zajištění sociálního začlenění, ale přístupná doprava je rovněž pohodlná a kvalitní doprava pro všechny.

Zkušenosti svědčí o tom, že pokud se veřejná doprava zpřístupní pro zdravotně postižené občany, zvýší se počet zdravotně nepostižených pasažérů.

- Zajistěte, aby jízdní řády a další důležité informace týkající se veřejné dopravy byly k dispozici ve zvukové formě.
- Pokuste se upravit autobusové stanice tak, aby se rozdíl mezi úrovní stanice a prvního schodu v autobusu snížil.
- Připravte pro řidiče a poskytovatele dopravních služeb školení pro lepší informovanost o problémech tělesně postižených spoluobčanů a o dostupnosti.
- Nechte vytisknout autobusové a vlakové jízdní řady velkým písmem, aby byly snadno čitelné.
- Přizpůsobte infrastrukturu, tím zvýšíte dostupnost veřejné dopravy (nízkopodlažní autobusy, nájezdy pro vozíky, kočárky apod., výtahy, rampy, sedadla, automaty na jízdenky apod.).
- Zorganizujte setkání na místní úrovni – zde můžete projednat zlepšení dostupnosti dopravy, vypracovat plán pro lepší dostupnost a postupně ho začít uskutečňovat.
- Zajistěte, aby se zdravotně postižení lidé mohli snadno dostat k informacím o úrovni přístupu do různých forem dopravy.
- Zorganizujte diskusi s Evropským fórem zdravotně postižených, abyste posoudili, jak řešit problémy přístupnosti na úrovni měst.

BEZPEČNOST

- V místních médiích propagujte vysokou úroveň bezpečnosti hromadné dopravy; UITP (Mezinárodní unie veřejné dopravy- **www.uitp.com**) nabízí následující statistické údaje, které lze srovnat s místními údaji:
  - při dopravních nehodách přijde v Evropě ročně o život 45 000 lidí,
  - existuje přímá souvislost mezi počtem osob zabitých na silnicích ve městech a počtem jízd v automobilu; ve městech s propracovaným dopravním systémem je toto číslo o ½ menší než ve městech, kde většina lidí cestuje auty,
  - dopravní nehody představují v zemích Evropské unie hlavní příčinu úmrtí dětí a mladých lidí ve věku 1 – 25 let a počtem obětí předčí sebevraždy.
- Veřejnosti předveďte nová bezpečnostní opatření dopravního systému.
- Pokuste se zajistit, aby cesty pro pěší, vedoucí k dopravním zastávkám, byly bezpečné a příjemné.

INFORMACE PRO CESTUJÍCÍ

- Lze představit nový způsob úpravy jízdních řádů nebo internetových služeb, viz např.**:** www.jizdnirady.cz
- otevřít dopravní centra nebo jiná multimodální informační centra (aktuální informace pro cestující, mapy a plánky),
- během projektu Evropský týden mobility lze zjistit, co si zákazníci myslí o poskytovaných službách.

KOMUNIKACE S CESTUJÍCÍMI A SE ZAMĚSTNANCI DP

Aby mohl Evropský týden mobility být úspěšný, musí být o něm dobře informováni jak cestující, tak zaměstnanci dopravního podniku. Využijte Evropského týdne mobility k informování cestujících o tom, co připravujete na zlepšení veřejné dopravy anebo kdy začnou ve vašem městě jezdit ekologické dopravní prostředky. Evropský týden mobility by měl oslovit cestující i zaměstnance. Jak na to:

- Nabídněte veřejnosti prohlídku vozového parku MHD včetně speciální techniky, zpřístupněte zázemí opraven a garáž autobusů , depo metra a vozovny tramvají.
- Předveďte jim i další činnosti DP – dispečerské pracoviště, jak se kontroluje dodržování jízdního řádu, rychlost a vstřícnost k zákazníkům. Informační středisko může zájemcům vytisknout jízdní řád jejich spoje, atd.
- Ukažte občanům nové prototypy vozidel, např. nízkopodlažní autobusy nebo ekobusy - autobusy s pohonem na zemní plyn.

JÍZDA NA KOLE

Evropský týden mobility je výtečnou příležitostí pro každého, kdo chce spojit síly a dozvědět se něco zásadách integrace mobility. Cyklistika souvisí se všemi aspekty, kterými se vytváří „obyvatelné město“. Jízdní kolo šetří čas a energii, neprodukuje ani hluk, ani znečištění. Přispívá k udržitelné mobilitě a veřejnému blahu, je efektivní a zdravé. Všechna města, která se účastní na této akci, budou mít motivaci se naučit a provádět potřebné akce, a tím bude Týden počátkem využívání jízdních kol ve městě.

Veškeré zde uvedené návrhy aktivit mají za cíl přitáhnout pozornost na význam, potenciál a výhody cyklistiky. Zejména zlepšení veřejné dopravy (vlak / autobus / tramvaj / metro) a jízdní kolo významně zvyšují přístupnost a účinnost obou způsobů dopravy a proto by se jim měla věnovat odpovídající pozornost.

CYKLISTIKA A DOJÍŽDĚNÍ DO PRÁCE A DO ŠKOLY

V rámci Evropského týdne mobility se nabízí řada témat: infrastruktura pro cyklisty na pracovišti; jak zabránit krádežím kol; bezpečnost dojíždění do práce na kole; a hledání cest jak podpořit cyklisty, aby jezdili do práce na kole.

- Po poradě s místním cyklosdružením zřiďte na rušném a navštěvovaném místě u městské radnice kancelář nebo stánek s informacemi pro cyklisty, které budou k dispozici jak pro zaměstnance, tak i pro veřejnost.
- Ve spolupráci s místním cyklistickým sdružením připravte (několik týdnů předem) tzv. "rodičovské" schéma. To znamená, že nový "cyklista" by jel do práce na kole se svým "rodičem" a během Evropského týdne mobility by se mohla veřejnost dozvědět něco více o jeho dojmech z dojíždění, což lze mediálně využít (tisková zpráva, místní časopis, internetové stránky).
- Zorganizujte den "Jeď do práce na kole ", který nabídne všechny možné druhy pobídek pro dojíždějící, aby ten den jeli na kole.
- Zorganizujte "Soutěž pro dojíždějící " – závod mezi nejpoužívanějšími dopravními prostředky (osobní automobil, veřejná hromadná doprava, motocykl, chůze, bicykl), abyste ukázali, že kolo je nejenom nejlevnější, nejlepší pro životní prostředí, nejzdravější, ale také nejrychlejší! Akce se již konala v mnoha městech a vždy to byl úspěch!
- Nabídněte těm, kteří pojedou do práce na kole, cestou nebo v cíli snídani.
- Uspořádejte módní přehlídku cyklistického oblečení, pro zaměstnance připravte podnikový cyklistický oděv (vestu s podnikovým logem atd.).
- Šiřte mezi veřejnost informace o bezpečných trasách pro cyklisty pro dojíždění do práce (ve spolupráci s městskou policií nebo útvarem městského dopravního plánování).

INFRASTRUKTURA V PRÁCI PRO DOJÍŽDĚNÍ NA KOLE

- Poskytněte cyklistům prostory pro převléknutí a možnost osprchování.
- Nakupte služební kola, která budete půjčovat zaměstnancům.
- Zajistěte bezpečné a zastřešené parkovací prostory pro kola.
- Zajistěte možnost drobné opravy kol v podniku.
- Přemístěte parkoviště pro jízdní kola do blízkosti vstupu do podniku, úřadu, obchodu apod..

"ZKUSTE TO A STAŃTE SE KAŽDODENNÍM CYKLISTOU!"

- Lze zorganizovat se spolupráci s místní asociací uživatelů jízdních kol seminář nebo zřídit stánek, kde by mohli lidé, kteří chtějí začít používat jízdní kolo místo auta, získat potřebné informace (speciální pozornost by měla být věnována těm, kteří žijí do 5 km od místa, kde pracují),
- zorganizovat výstavu jízdních kol nebo retrovýstavu o vývoji jízdních kol,
- požádat místní asociaci uživatelů jízdních kol, pronajímatelů kol, obchodů nebo společností, které se specializují na sportovní vybavení, aby během Evropského týdne mobility nabídly cyklistům opravu kol anebo koupi cyklodoplňků a oblečení s určitou slevou,
- požádat místní sdružení uživatelů jízdních kol nebo policii, aby zabezpečily kola proti krádeži.

*MŽP vydalo brožuru EU „Cyklistika pro města", ze které můžete čerpat nápady jak ze zemí Evropy, tak z ČR. Publikace najdete na adrese: **www.env.cz/etm** , kde jsou i další publikace: „Děti na cestě – Bezpečně po městě" a „Města pro lidi. Koncepce snižování automobilové dopravy – příklady evropských měst" .*
*Zástupci měst by se také měli seznámit s Národní strategií rozvoje cyklistické dopravy České republiky, která byla schválena Usnesením vlády ČR č. 678 v roce 2004. Více na: **www.cyklostrategie.cz**, **www.cdv.cz***
*Kontakt: **martinek@cdv.cz***

PĚŠÍ CHŮZE

Ulice jsou místem, kde se děti učí poznávat život. K prvnímu setkání s realitou dochází právě přede dveřmi domova, kde si děti hrají s kamarády, pozorují dospělé nebo zažívají první strach. Evropské ulice však stále více připomínají ošklivé koridory plné aut, hluku nebo silničních konstrukcí. Zkusme z ulic udělat místa, kde si mladí i staří hrají, setkávají se a povídají si. Vytvořme z ulic místa k životu. Většina aktivit, uvedených níže, nevyžaduje nijak zvláštní finanční podporu, jsou spíše zaměřeny to, aby se poselství o Evropském týdnu mobility dostalo k co nejvíce lidem včetně médií.

Většina aktivit uvedených níže nepožaduje žádnou dlouhou či nákladnou přípravu, jejím cílem je přitáhnout pozornost TV, rádia a novin při informování o Evropském týdnu mobility.

PĚŠKY DO PRÁCE

- ve spolupráci s některou místní firmou připravte snídani (nebo jiný druh odměny) pro zaměstnance, kteří chodí do práce pěšky.
- ve spolupráci s některou místní firmou přemluvte vedení, aby odměnilo zaměstnance, kteří chodí do práce pěšky například tím, že jim proplatí dvě minuty denně navíc (dvě minuty za den se rovnají 10 hodinám za rok) nebo ať jim dají jeden den dovolené navíc.
- Navrhněte firmám a organizacím, aby odměnili úklidovou četu, která se stará o úklid chodníků v okolí budov.
- Navrhněte zástupcům firem, aby přetvořili svá parkoviště aut tak, že po dobu ETM na něm budou mít přednost chodci a že budou bezpečná i pro chodce, nejen pro auta.
- Ať se někdo z vedení podniku projde po ulicích okolo budov podniku a k blízké zastávce autobusu a stanicím vlaku nebo metra, ať posoudí dostupnost veřejné dopravy.
- Spolupracujte se ostatními podniky v okolí a společně financujte pravidelné odstraňování graffiti ve svém sousedství.
- Informujte občany o bezpečných pěších trasách.

ULICE PRO ŽIVOT

- Zorganizujte pro vedení města procházku, během které si vaši zástupci budou moci prohlédnout některé části města a všimnout si hlavních nedostatků (graffiti, porušená dlažba, odhozené odpadky, psí výkaly...).
- V zanedbaných ulicích zasaďte stromy (vzhledem k tomu, že se sázení většinou provádí v zimě, je možné provést pouze praktické přípravy).
- Můžete také slavnostně odhalit nějaké umělecké dílo či pamětní tabulku nebo uspořádat krátkodobou výstavu soch podél ulice, kde je dostatek místa pro pěší. Při otevření uspořádejte slavnost.
- otevřete slavnostně novou obytnou zónu s maximální povolenou rychlostí 20 km/h nebo 30 km/h.
- domluvte se s místní pobočkou Obchodní komory, aby vyzvala místní obchodníky a podnikatele k účasti v kampani.

CO MOHOU UDĚLAT MINISTŘI

- Ministr dopravy či životního prostředí může dovést své děti do školy.
- Ministři se mohou setkat s rodiči a jejich dětmi v obytné zóně s povolenou rychlostí 20/30 km/h a debatovat s nimi o výhodách pěší chůze.
- Ministr a úředníci by měli jít pěšky z a do práce nebo ze zastávky autobusu/vlaku, je-li to možné.
- Ministři se na ulici mohou zastavit u dopravního policisty, který je na obchůzce a zajišťuje bezpečnost na ulicích města;
- Vláda by mohla oznámit přijetí legislativy, na jejímž základě budou zpoplatněny všechny hlavní zdroje pouličního odpadu – igelitové tašky/sáčky, krabičky od cigaret a obaly od čokolád; tyto poplatky budou použity na lepší správu ulic (Irská republika již například vybírá poplatek za igelitové tašky/sáčky).

Všechny tyto aktivity se samozřejmě vztahují také na starosty/primátory nebo jiné zástupce samosprávy!

ŘÍZENÍ MOBILITY

Řízení mobility je přístup orientovaný na poptávku, jehož cílem je změnit dopravní vzorec ve prospěch trvale udržitelných způsobů dopravy, jako je cyklistika, vzájemná dohoda motoristů jezdit na pravidelné cesty střídavě ve vozidle jednoho z nich (carpooling), tradiční veřejná doprava a nová, flexibilní dopravní opatření – jako místní autobusy s flexibilními trasami, doprava reagující na poptávku, obecní doprava, sdílená taxi, sdílení automobilů (car sharing – účastníci si mohou půjčit auto pro nutné pojížďky, pak ho odstaví na vyznačeném místě a zaplatí poplatek – výhodou je, že si nemusí auto kupovat – pozn. EV), služby záchytných parkovišť Park & Ride, městská dodávka nákladu a drobného zboží atd.

Řízení mobility se stává rozhodným prvkem pro udržitelný rozvoj měst. K tomuto novému přístupu patří i navázání nových partnerství, využívá se řada nových forem podpory alternativních forem dopravy, podporují se změny v postoji a chování občanů. Tyto prostředky jsou obvykle založeny na informacích, komunikaci, organizaci a koordinaci a vyžadují propagaci.

Řízení mobility se již několik let realizuje v několika evropských státech na celostátní, regionální, městské a místní úrovni. Zkušenosti v průběhu těchto let ozřejmily, které aspekty řízení mobility jsou rozhodující: jedním z nich jsou partnerství se společnostmi. Podniky a školy by měly začít omezovat svůj vliv na

životní prostředí. Mohou podniknout výzkum a sestavit plán na řešení, ve kterém se zaměří na organizaci dopravy. Místní úřady mohou začít navazovat partnerství s podniky a uplatňovat plány podniků zaměřené na mobilitu během Evropského týdne mobility.

DOPRAVNÍ PLÁNY PODNIKŮ

- Informujte občany v místním časopise či zaměstnance v podnikovém zpravodaji o možnostech, jak dojíždět do práce jinak.
- Zodpovědné firmy a školy odměňte odznaky nebo diplomy.
- Zorganizujte tiskovou konferenci, na níž promluví také ti, kteří jsou aktivní při řízení mobility a jdou příkladem.
- Připravte pro zaměstnance mapy, které jim ukáží, jak se lze na pracoviště dostat rozličnými způsoby dopravy.
- Zaměstnancům nabídněte plán cesty do práce „od vchodu ke vchodu“.
- Pořádejte podnikové schůze o otázkách a problémech mobility.
- Průzkumem zjistěte, kolik lidí změnilo dopravní chování.
- Ustavte pracovní skupinu pro otázky mobility.
- Jmenujte koordinátora pro mobilitu nebo vedoucího pro otázky mobility.

DALŠÍ AKTIVITY

- Zorganizujte Cyklistický den pro zaměstnance s odměnami pro cyklisty (např. snídaně, tričko, sprchy, masáž, možnost nechat si do kola vyrýt označení proti krádeži či vyhrát kolo, možnost pružné pracovní doby...).
- Ať starosta či další významné osobnosti prohlásí: „Jezdím do práce na kole/chodím pěšky/používám veřejnou dopravu.“
- Udělte „Cenu za mobilitu“ podniku či společnosti, která usiluje o trvale udržitelnou mobilitu.
- Zorganizujte pro podniky Den trvale udržitelné dopravy (bez aut): zaměstnanci půjdou do práce pěšky, pojedou na kole, využijí veřejnou dopravu, pojede jich více v jednom autě.
- Odměňte pravidelně dojíždějící jedince zvláštními akcemi (když třebas již mají předplatní jízdenku) a informujte o tom média.
- Nabídněte řidičům v dopravních zácpách „míček proti stresu“.
- Vypracujte konkrétní kritéria a označte společnosti/firmy/podniky s příznivým vztahem k cyklistice.

- Iniciujte carpooling (střídavé používání automobilů) mezi podniky ve městě.
- Požádejte podniky, aby zaměstnavatelé nabídli zaměstnancům cyklistickou prémii (za ujeté km).
- Cestovní podnikové plány: vyzkoušet opatření u příležitosti ETM.

PLÁNY MĚSTSKÉ DOPRAVY

Evropský týden mobility je velkou příležitostí, jak vzbudit zájem o plány městské dopravy. Proto musí být občané v jeden konkrétní den informováni o přístupu radnice. Lze:

- Uspořádat výstavu informující o různých možných scénářích vývoje dopravy ve městě.
- Zorganizovat konferenci o Plánu městské dopravy.
- Pozvat občany v jednotlivých čtvrtích na setkání na téma, co vylepšit a změnit v městské dopravě.
- Prezentovat/zavést některá opatření z Plánu městské dopravy jako její součást (nové autobusové trasy, nová záchytná parkoviště Park & Ride, cyklistické stezky, plány na ekologické dojíždění, centra mobility atd.) a poskytnout konkrétní informace o těchto novinkách.

ZODPOVĚDNÁ JÍZDA AUTEM

Cílem Evropského týdne mobility je nejen podpořit využívání trvale udržitelných dopravních prostředků, ale také podpořit zodpovědné užívání aut tak, aby i spoluobčané, kteří využívají osobní vůz, mohli také přispět k udržitelnému městského prostředí.

Lze uvažovat o široké nabídce aktivit, které jsou uvedeny níže, od snižování emisí, které přímo ovlivňují kvalitu ovzduší, a zvyšování počtu cestujících v jednom voze po bezpečenou a ohleduplnou jízdu tak, aby pohyb těch, kteří auta nevyužívají, byl omezen co nejméně.

Akce nemusí organizovat jen městský úřad/magistrát, mohou být organizovány spolu s místními partnery.

NIŽŠÍ SPOTŘEBA PALIVA A EKOJÍZDA

- Požádejte prodejce nebo výrobce aut, aby předvedli auta s nízkou spotřebou paliva.
- Požádejte autoškoly, aby nabídly v kursech výuku úsporné jízdy (ekojízda).
- Propagujte tento styl řízení (ekojízdu) u profesionálních řidičů (školní autobusy, taxikáři, podnikoví řidiči apod.).
- Ve spolupráci s místními benzinovými stanicemi začněte kampaň za pravidelnou kontrolu tlaku v pneumatikách (pokles o 0,4 barů zvyšuje spotřebu paliva o 10 %).

"DEJTE AUTO VOLNO"

- Zorganizujte ukázkovou dopravu zboží na kole.
- Pozvěte cyklisty, kteří jezdí v práci na kole, aby se podělili o své zkušenosti a pracovní návyky při výletech na kolech, o vhodném oblečení apod.
- Zorganizujte soutěže, během kterých řidiči aut odevzdají na čas své SPZ a místo nich získají jízdenky na MHD; nechte je do médií vyprávět o svých zážitcích a zkušenostech, získaných bez auta; odměňte je.
- Vydejte „manuál etikety řidiče", který bude informovat o většině výše uvedených témat, například o úspoře paliva, snižování hluku, co zvažovat při opravách (odhlučněná kola, nové olejové filtry apod.), označte myčky aut, které recyklují vodu; parkovací zóny atd.

CAR SHARING / CAR POOLING

- Podpořte projekt „Do práce a do školy bez auta" a vysvětlete myšlenku společné jízdy autem (vysvětlení výše uvedených pojmů je na str. 23 – pozn. EV)
- Požádejte místní podniky, které již používají carpooling, aby představily své výsledky.
- V případě, že takové plány v daném městě dosud neexistují, začněte během Evropského týdne mobility s průzkumem a získejte potenciální zájemce o tuto službu.
- Umožněte spoluobčanům, kteří se společného užívání aut zúčastnili, aby se podělili o své zkušenosti (článek s rozhovorem v místních novinách apod.).
- Předložte plán na podporu společného využívání aut.

PARKOVÁNÍ

- Nabídněte lidem nové parkovací zóny a připravte také zóny se zákazem parkování.
- Poskytujte informace o pravidlech parkování ve vašem městě.
- Zpřísněte pravidla pro přestupky v parkování.

ZODPOVĚDNÉ POUŽÍVÁNÍ AUTA PŘI CESTĚ DO PRÁCE I V PRÁCI

- Zorganizujte zkušební jízdy elektromobilem (pokud k nim máte přístup);
- Zaveďte pružnou pracovní dobu, aby se ve městě omezily dopravní zácpy během dopravní špičky;
- Vyhraďte nejlepší parkovací místa (nejblíže vchodu) těm, kdo dojíždějí společně jedním sdíleným automobilem;
- Zabezpečte pro ty, kteří dojíždějí jedním sdíleným autem, náhradní odvoz domů pro případ nenadálé situace;
- Přemístěte parkoviště dále od vchodu do kanceláří;
- Zorganizujte průzkum u vchodu do areálu podniku či úřadu, aby se vidělo, kolik lidí změnilo svoje dopravní návyky. Nejlepší výsledky zveřejněte.

EKOLOGICKÁ VOZIDLA

- Připravte propagační jízdu novými ekologickými vozidly, a to zejména auty na elektrický a hybridní pohon, NGV, LPG nebo vozy na bioplyn/biopalivo.
- Zorganizujte výstavu, kde si veřejnost prohlédne a bude moci vyzkoušet ekologická vozidla.
- Zjistěte, zda starosta/primátor (nebo příslušný ministr – životního prostředí, dopravy, zemědělství, energetiky) může v Týdnu mobility ekologické auto používat a upozornit tak sdělovací prostředky na smysl Evropského týdne mobility a na možnosti, které nabízejí ekologická vozidla.
- Připravte společnou snídani pro pracovníky úřadu či podniku a zástupce firmy, vyrábějící elektromobily a hybridní vozy (Toyota Prius) (viz **www.elektromobil.wz.cz**). Můžete debatovat, jak zvýšit zájem o elektromobily a jaký by to mělo pro město přínos.
- Připravte ve městě rampu pro dodávky zboží – rampa nebo parkoviště nacházející se mimo oblast bezmotorové zóny budou vyhrazeny pro dodávky zboží nejrůznějším obchodům, ekologická vozidla pak budou zboží rozvážet do obchodů.
- Rozvážejte zboží zákazníkům v ekologických vozidlech a dopravujte nákupy na speciálně určená parkoviště.

VOLNÝ ČAS

Toto téma se zabývá trávením volného času a nákupy, při nichž většina lidí také používá auto, a nabízí k těmto cestám alternativní dopravní prostředky. Lidé by mohli začít objevovat krásy měst a okolí z jiného pohledu než z okének automobilu. Je dobré spolupracovat s místními obchodníky, kteří zde zároveň mohou propagovat své služby a nabídky.

OBJEVTE ZNOVU VAŠE MĚSTO

Trávení volného času v rámci Evropského týdne mobility by mohlo být příležitostí objevovat město bezpečně a v tišším prostředí. Aby si lidé užili město bez auta, lze navrhnout několik aktivit:

- Nabídnout k prohlídkám města speciální vláčky.
- Požádat turistické průvodce nebo místní turistické kluby, aby zorganizovali prohlídky s průvodcem.
- Zorganizovat pěší výlety. Potenciálními partnery jsou obchody a společnosti specializované na sportovní výrobky, obchodníci, školy, sdružení atd.
- Umožnit hoteliérům napojit se na veřejnou dopravu, pronajímat kola nebo zavést systémy sdílení automobilů..

AKCE PRO ZÁBAVU

- Lze požádat sdružení, školy, firmy, aby zorganizovaly snídani zdarma nebo piknik během dne;
- Můžete nabídnout lidem pro zpestření koncerty, divadla, pouliční představení, umělce, klauny atd. pod širým nebem.
- Nabídnout lidem volný prostor na tzv. „zdi pravdy“, kde budou moci vyjádřit své názory.
- Požádat místní sportovní kluby a obchody, aby v ulicích zorganizovaly ukázky sportů: fotbal, košíkovou, (plážový) volejbal, bruslení na in-line bruslích atd.
- Nabídnout speciální způsoby dopravy, např. koňské povozy, turistické vlaky, solární čluny atd.

NAKUPOVÁNÍ

Někteří obchodníci se obávají organizace Evropského týdne mobility, zvláště pokud mají obchod v místech, kde má být uzavřena ulice či jiný prostor. Proto je nezbytné zapojit je v ranné fázi příprav a podnítit jejich účast na organizaci.

Mohly by být využity následující aktivity:

- Vypracovat informaci přímo pro obchodníky. Dokument by měl nabídnout informace, jak se dostat do centra města k jejich obchodům bez použití automobilu (políčka, která může obchodník zaškrtnout, aby označil nejbližší autobusovou zastávku, parkoviště nebo místo, kde si lze pronajmout kolo). Může také uvádět informace o obchodě, autě nebo městě.
- Vyrobit papírové sáčky a rozdat je obchodníkům. Na jedné straně by se opakoval evropský symbol akce, na druhé straně by stálo propagační sdělení o obchodech v centru města.
- Vytvořit prostor pro dodávky. Prostor nebo parkoviště umístěné mimo oblast bez aut/centrum města by bylo vyhrazené pro dodávky zboží určené do obchodů. Zboží pak převezmou ekovozidla a doručí je do obchodů.
- Zřídit dodávkovou službu pro zákazníky pomocí elektromobilů. Mělo by sem patřit dopravení nákupů na parkoviště atd.
- Zavést „Dodávkovou službu s nulovými emisemi“. Může být zřízeno předávací stanoviště, sestávající ze stánku neustále obsazeného personálem a vybaveného chladničkami ke skladování mraženého zboží. Spojení mezi obchody a zákazníky zajistí dodávková jízdní kola.
- Rozdávat v obchodech jízdenky MHD. Během Evropského týdne mobility a předtím by obchody v centru města nabízely svým zákazníkům jízdenky MHD platné po celý týden.
- Vyzvat obchodníky z městského centra, aby zorganizovali loterii, nabízené ceny by souvisely s tématem Týdne, např. kola, kolečkové brusle atd.
- Podnítit obchodníky, aby zabrali veřejné prostory. Evropský týden mobility se nesmí změnit v obrovskou komerční akci zorganizovanou za marketingovými účely. Místní úřady by však mohly podpořit obchodníky ve snaze využít veřejné prostory, vzniklé např. kvůli zákazu vjezdu (terasy, stánky na chodníku atd.).

MOBILITA A ZDRAVÍ

Když lidé hovoří o životním prostředí, zamýšlejí se většinou nad znečištěním měst a obcí (viz průzkum Eurobarometru č. 217) problematikou klimatických změn a znečištění ovzduší. Přitom se zároveň s tím počet vozidel na evropských silnicích neustále zvyšuje, a to s nárůstem městské dopravy způsobuje zhoršující se kvalitu života obyvatel měst (hluk, znečištění ovzduší, stres). Odvětví dopravy je odpovědné za 40 % emisí CO_2 v Evropě, přičemž většina emisí pochází ze silniční přepravy a emise z dopravy stále rostou rychleji než z jakéhokoli jiného odvětví. Zdravotní následky dopravy ovlivňují většinu obyvatelstva a zejména zranitelné skupiny, jako jsou děti a senioři. Vliv dopravy na lidské zdraví je dobře známý, patří sem na jedné straně obtěžování hlukem z dopravy, a na druhé straně řada chorob (respirační a kardiovaskulární), které nárůst automobilové dopravy vyvolává..

Pro zorganizování činností pro toto téma je dobré spolupracovat s místními zdravotnickými službami, se zdravotními pojišťovnami, dalšími vhodnými partnery jsou lékařská sdružení nebo podniky, zabývající se sportovními potřebami. Podniky a organizace se často nestarají o to, jak jejich zaměstnanci přijíždějí do práce – ale velmi se zajímají o počet absencí způsobených nemocí. Stále více oblíbené jsou také poradny v souvislosti se zdravotními prohlídkami.

ZÁTĚŽ PRO ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

Dvěma hlavními ekologickými fenomény, na které se akce soustředí, je hluk a kvalita ovzduší. V současné době existují dvě základní směrnice EU a řada zákonů a vyhlášek ČR, které se mohou využít při ochraně občanů od vlivu hluku a znečištěného ovzduší. Města by měla uspořádat vzdělávací akce a využít k tomu řadu organizací:

- Můžete požádat síť monitorující kvalitu ovzduší, Agenturu pro životní prostředí, Informační a dokumentační střediska hluku, o uspořádání výstavy o ovzduší a hluku.
- Síť monitorující kvalitu ovzduší či pobočka Agentury pro životní prostředí by mohla předvést přístroje měřící kvalitu ovzduší a hluk.
- Můžete požádat státní/městskou policii a střediska technické kontroly automobilů, aby na parkovištích nabízely testy vozidel na znečišťování životního prostředí.
- Informujte občany o tom, kde se ve městě měří kvalita ovzduší a jak jsou údaje, vzniklé měřením, využívány.
- Seznamte občany s tím, co město připravuje v oblasti snížení hluku a zlepšení kvality ovzduší do budoucna.

VÝHODY CHŮZE A CYKLISTIKY

Cílem Evropského týdne mobility je zvýšit povědomí široké veřejnosti a negativních vlivech automobilové dopravy na životní prostředí a na kvalitu života ve městech. Zároveň by ETM měl propagovat udržitelné formy dopravy. Řada průzkumů dokázala, že zaměstnanci, kteří mají dostatek fyzického pohybu, jsou zdravější, pracují lépe a méně chybí v práci.

- Vyzvěte příslušné organizace (zdravotní pojišťovny atd.), aby informovaly o blahodárných účincích fyzické aktivity na zdraví, zdravotních rizicích a ekonomických nákladech na fyzickou nečinnost, o tom, jak začlenit fyzickou aktivitu do každodenního života atd.
- Zorganizujte debatu s lékaři o negativním dopadu automobilové dopravy na zdraví (zvláštní pozornost by mohla být věnována školním lékařům).
- Požádejte nemocnice/lékaře, aby během ETM nabídli lidem „lékařskou prohlídku“ (krevní tlak, oběh, hmotnost, atd.).
- Občanům se mohou během ETM představit místní sportovní sdružení.
- Požádejte sportovní sdružení, podniky, školy atd., aby se zúčastnily zápasů, závodů nebo štafet.
- Požádejte příslušné organizace, aby pro děti a mládež vybudovaly hřiště.
- Vyzvěte Klub turistů nebo místní turistický oddíl, aby představily veřejnosti svůj program a plán akcí.
- „Chůze pro zdraví“ se může zúčastnit ministr zdravotnictví/ředitel odboru zdravotnictví.
- Představte občanům již zavedená nebo plánovaná opatření, která zlepší situaci chodců a cyklistů (dopravní útlum, pěší zóny, přímé/nově vybudované stezky nebo síť pro cyklisty a chodce atd.).
- Prosím, zvažte v tomto kontextu také všechna doporučení týkající se aktivit v rámci tématu Cyklistika, Živé ulice a Zelené rekreační zóny.
- Organizujte cvičení – fitness, pilates atd. více např. viz: **www.cvicime.cz**

ZELENÉ STEZKY

Jedná se o komunikace vyhrazené výlučně pro nemotorové dopravní prostředky, vytvořené integrovaným způsobem, které zlepšuje kvalitu životního prostředí i kvalitu života v okolní oblasti. Tyto komunikace by měly splňovat normy, které určují jejich šířku, sklon a povrchovou úpravu, a zajišťovat příjemné a bezpečné užívání pro všechny.“ (Deklarace z Lille ze dne 12. září 2000)

Nápad zorganizovat v rámci Evropského týdne mobility aktivity v oblasti zelených stezek slučuje dva aspekty: podpořit organizace, aby začaly se zaváděním zelených stezek, zejména místní úřady, a také představit tyto stezky veřejnosti.

ZVÝŠENÍ OBECNÉHO POVĚDOMÍ

- zorganizujte pěší/cyklistické výlety nebo pikniky pro všechny uživatele na stávajících i dosud nevybudovaných stezkách (v druhém případě učiňte bezpečnostní opatření) za přítomnosti zástupců místní samosprávy; zelené stezky se tak stanou centrem pozornosti:
  - všech občanů, se zvláštním zaměřením na osoby se sníženou pohyblivostí (tělesně postižení, děti, starší lidé),
  - umělců, sportovců, politiků, osobností místního významu,
  - pro prodej použitých jízdních kol "second hand",
  - pro zábavné akce (divadlo, hudba),
  - pro své naučné stezky, které umožní lidem objevit kulturní a přírodní dědictví, gastronomii apod. na stezkách a v jejich okolí,
  - v rozhlasovém vysílání a v TV.
- "Adoptujte si Zelenou stezku" – projekt „Naše zelená stezka", kterého se zúčastní škola, třída nebo místní občané; aktivity mohou zahrnovat umění, fotografii, poezii apod.,
  - využití zelené stezky pro výuku matematiky, zeměpisu, místní historie, životního prostředí v přírodě,
  - zorganizujte dobrovolný úklid zelených stezek,
  - navštivte zelené stezky se zástupci místní samosprávy,.
  - vytvořte skupinu „přátel zelené stezky" z řad dobrovolníků (pro bezpečnost, čistotu, propagaci, pořádání aktivit atd.).

ZELENÉ STEZKY – JINÝ ZPŮSOB CESTOVÁNÍ V SOULADU S ŽIVOTNÍM PROSTŘEDÍM

přírodní dědictví: procházky/cyklistické vyjížďky s průvodcem se zaměřením na vegetaci typickou pro jednotlivé zelené stezky, podél vodních toků, v lesích; tabule s popisem; informační balíček o přírodním dědictví,

místní dědictví – ochrana součástí každodenního života, které se nacházejí podél stezek (milníky, zdymadla, železniční signalizace, instalace a inaugurace uměleckých děl podél stezek),

objevte své město díky zeleným stezkám – organizované výlety: výchozí body pro výlety do přírody a vnitřní přístup k zeleni.

ÚŘADY MÍSTNÍ A REGIONÁLNÍ SAMOSPRÁVY V AKCI

Na místech, kde zelené stezky již existují, by úřady měly:

- zabezpečit místa, kde se stezky setkávají se silnicemi,
- zajistit bezpečnou cestu do školy i jinam,
- připravit plán cesty do školy nebo do práce s využitím zelených stezek,
- propagačně zviditelnit místní zelené stezky,
- uspořádat slavnost u příležitosti značení stezky nebo její části,
- slavnostně zahájit provoz zařízení vybudovaných podél stezek: odpočívadla apod.

A v místech, kde zelené stezky dosud neexistují, by úřady měly:

- představit veřejnosti projekt zelených stezek,
- koupit od místního úřadu pozemek, otevřít část stezky, vytvořit místní síť stezek.
- doporučit místním podnikům, aby sponzorovaly vznik nové zelené stezky.

Na stránkách Evropského sdružení Greenways (EGWA) najdete mapu zelených stezek: www.aevv-egwa.org

TO, CO PŘETRVÁ: TRVALÁ OPATŘENÍ

Zúčastněné magistráty či městské/místní úřady se vyzývají, aby během vyhlášení Charty Evropského týdne mobility 2007 zahájily alespoň jedno opatření pro udržitelnou dopravu ve městě, které bude nadále existovat i skončení týdne mobility.

Charta Evropského týdne mobility 2007 doslova žádá, aby zúčastněné místní úřady "uskutečnily jedno nebo více nových praktických opatření, která výhledově napomohou k postupnému přechodu od osobních aut k těm formám dopravy, které jsou příznivější k životnímu prostředí a obecně k udržitelné mobilitě ve městech."

Trvalá opatření pro udržitelnou městskou dopravu nemusejí být nezbytně nákladná. Tato trvalá opatření mohou mít různou velikost a rozsah. Náklady mohou sahat od několika tisíc Kč za reflexní vybavení pro cyklisty (nebo vesty pro děti, které chodí do školy pěšky) až po velké investice do veřejné dopravy nebo cyklistické infrastruktury.

Trvalá opatření způsobí, že kampaň Evropského týdne mobility potrvá celý rok. Připomínají lidem skutečnost, že je možné snížit automobilovou dopravu ve městě. Trvalá opatření ukazují, že závazek města se nekončí s posledním dnem Evropského týdne mobility, a že místní úřad, jeho politici a jeho služby si přejí investovat do budoucnosti.

Projekt SMILE programu EU Life vypracoval přehled 170 trvalých opatření ve strategii městské dopravy, která sahají od celkového městského plánu dopravy až po schémata řízení mobility v malém měřítku pro školy a podniky. Více informací naleznete (v angličtině) v databázi na adrese:

- ➔ **www.smile-europe.org**

NÁVRHY MOŽNÝCH TRVALÝCH OPATŘENÍ:

Lepší vybavenost pro cyklisty

- Zlepšení sítě cyklostezek (vytváření nových stezek, jejich prodlužování, obnova, značení, atd.);
- Vytváření systémů půjčoven jízdních kol a sdílení jízdních kol;
- Zlepšení vybavenosti pro cyklistickou dopravu (parkoviště, zamykatelné stojany

Oblast pro pěší

- Vytváření a rozšiřování oblastí pro pěší;
- Zlepšování infrastruktury (nové mosty pro pěší, chodníky, přechody pro chodce, semafory, atd.);
- Prodlužování nebo vytváření nových zelených stezek.

Služby veřejné dopravy

- Zlepšování a prodlužování sítě veřejné dopravy (vytváření jízdních pruhů, jež smějí být používány jen vozidly se dvěma nebo více cestujícími (HOV - High Occupancy Vehicle), jízdní pruhy vyhrazené pro veřejnou dopravu, nové zastávky, nové linky, vyhrazené oblasti atd.);
- Zlepšování a rozšiřování služeb veřejné dopravy (zkracování intervalů);
- Používání ekologických vozidel ve vozovém parku veřejné dopravy;
- Vývoj nových technologií pro zlepšení sítě veřejné dopravy;
- Zavedení integrovaných služeb pro různé způsoby veřejné dopravy;
- Vytváření přístupných dopravních služeb pro všechny.

Zklidňování dopravy a systém omezeného přístupu

- Programy omezení rychlosti v zónách v blízkosti škol;
- Omezení venkovních parkovacích zón;
- Vytváření parkovišť "zaparkuj a jeď" (Park & Ride);
- Nové dopravní předpisy: cirkulace dopravy a parkování;
- Vytváření nových obytných zón;
- Trvalé omezení přístupu do centra města.

Dostupnost

- Vytváření chodníků s vodícími pruhy pro zrakově postižené;

- Výstavba ramp pro vozíčkáře;
- Snižování chodníků;
- Rozšiřování chodníků;
- Zabudování zvukových zařízení do semaforů;
- Odstraňování stavebních bariér;
- Zavedení plánů pro zvyšování přístupnosti;
- Vytváření vybavenosti pro lidi se sníženou pohyblivostí.

Nové formy využívání a vlastnictví vozidel

- Zavedení online systémů společného vlastnictví a sdílení aut;
- Odpovědné využívání aut (ekologické řízení (eco-driving) atd.);
- Používání "čistých" vozidel.

Nákladní doprava

- Nové předpisy pro nákladní dopravu;
- Používání "čistých" vozidel;
- Vytváření nových vykládacích ramp pro nákladní dopravu.

Řízení mobility

- Přijímání cestovních plánů na pracovištích;
- Přijímání školních cestovních plánů;
- Vytváření center mobility a informačních služeb online;
- Zahájení kampaní pro zvyšování povědomí o udržitelné mobilitě;
- Vytváření vzdělávacích a osvětových materiálů;
- Vytváření plánů městské mobility ve spolupráci s místními zainteresovanými osobami;
- Poskytování pobídek a bonusů pro zaměstnavatele;
- Zavádění integrované dopravy, kde není problémem přechod z jednoho typu dopravního prostředku na jiný, pro usnadnění přístupu do míst podnikání a dalších sociálních oblastí;
- Vytváření systémů autobusů pro chodce a vlaků pro cyklisty;
- Vytvoření nástroje pro měření kvality ovzduší a jeho vystavení na veřejných místech;
- Organizování pravidelných fór nebo průzkumů veřejného mínění.

EVROPSKÝ DEN BEZ AUT – “Ve městě, bez mého auta”

Většina následujících doporučení je sestavena z informací předchozí Příručky pro místní samosprávu pro Evropský den bez aut.

Ve městě musí být vytvořena jedna nebo několik oblastí bez aut. Tato/tyto oblast/i bude/ou většinu dne uzavřena/y motorizované dopravě. Do oblasti(í) bez aut budou vpuštěni pouze chodci, cyklisté, veřejná doprava a čistší vozidla (na plyn, na přírodní plyn, elektrická atd.). Bude-li vytvořena více než jedna oblast bez aut, například ve velkém městě, mohly by různé oblasti bez aut spojovat pěší stezky. Oblast bez aut lze také výhodně podpořit nárazníkovou zónou, kde by byly umístěny informace pro řidiče

Umístění a velikost oblasti bez aut by měly být pečlivě zvoleny s ohledem na místní podmínky a souvislosti. Kritéria by mohla být následující:

- Jaká oblast nejlépe vyhovuje pro vysvětlení/představení konkrétních témat řešených v daný den (např. hluk: běžně velmi přeplněná ulice/křižovatka, která se v daný den stane „ostrůvkem ticha“)?
- Jaká plánovaná opatření by mohla být u příležitosti dané dne představena nebo vyzkoušena (např. zřízení/rozšíření pěší zóny)?
- Existují nějaké aktivity pro konkrétní cílové skupiny (děti: jsou v okolí školy atd.)?
- Kdo nebo co je v oblasti umístěno, co by mohlo k danému dni přispět vlastními aktivitami (gastronomická, sportovní zařízení nebo jakákoliv jiná instituce, která by mohla představit své aktivity – relevantní k cílům daného dne – na ulici bez aut)?
- Kdo a z jakého důvodu do této oblasti přichází v „běžných“ dnech? Jak se dopravuje? Kolik lidí navíc bude (muset) používat veřejnou dopravu?

- Kolik parkovacích oblastí bude zapotřebí v okolí oblasti bez aut (umístění parkovišť, potenciální prostor pro zřízení dalšího parkovacího prostoru)?
- Má-li se zřídit více oblastí bez aut: jak lze tyto různé oblasti spojit?

BARIÉRY A KONTROLNÍ STANOVIŠTĚ

Přístupy do oblasti bez aut budou monitorovány a budou zde nainstalovány bariéry. K tomu bude zapotřebí pomoc následujících služeb a osob:

- místního nebo městského dopravního úřadu,
- státní nebo městské policie,
- pracovníků místních úřadů: je to cesta, jak zapojit celou radnici a podpořit vnitřní komunikaci.

SEZNAM VÝJIMEK

Výjimky musí být minimální. Měl by být sestaven krátký seznam vozidel s výjimkou. Oprávněná vozidla by mohla být opatřena symbolem ETM a EDBA. Kromě čistých vozidel (LPG, na přírodní plyn, elektrických atd.) mohou být výjimky uděleny pro tyto osoby a služby:

- zdravotníky, kteří by měli u bariér uvést závažný důvod k vjezdu,
- pohotovostní služby, včetně policie, hasičů, lékařské pohotovosti, pracovníků elektráren a plynáren (automatický vstup do oblasti),
- naléhavé opravy (po vytočení bezplatného čísla a uvedení povahy práce),
- tělesně postižené.

Žádosti o výjimku nestanovenou ve výše uvedeném seznamu by měly být adresovány odpovědnému městskému odboru. (tzv. „Kuchařku“ pro české koordinátory akce se vzory dopisů a s návodem, jak efektivně postupovat, je možno získat u národní koordinátorky: eva_veverkova@env.cz).

SPOLUPRÁCE S OBČANY

Obyvatelé by měli být vyzváni, aby den předem odvezli své automobily, aby uvolnili ulice v oblasti bez aut. Možná budou zapotřebí speciální parkoviště; s provozovatelem parkovišť se podepíšou smlouvy.

Alternativní možností je umožnit obyvatelům odjet s auty z oblasti, ale nepovolit jim návrat před určitou dobou. Pak by museli své automobily nechat na parkovišti mimo oblast bez aut.

DODÁVKY DO OBLASTI BEZ AUT

Dodávky budou povoleny do určité doby, která bude určena v souladu se všeobecnými podmínkami, jež byly stanoveny. Pro obchodníky vyžadující dodávky ve dne by mohla být mimo oblast vytvořena nakládací zóna. Z tohoto místa budou dodávky dovezeny do oblasti bez aut oprávněnými vozidly (na plyn, na přírodní plyn, elektrickými atd.). Zákazníkům lze nabídnout dodávkovou službu čistými vozidly, buď do domu, nebo na parkoviště mimo oblast bez aut.

Zde uvedené aktivity mají zajistit mobilitu občanů v rámci iniciativy Evropský den bez aut. Každý místní koordinátor akce si může připravit vlastní návrhy, jak propagovat alternativní způsoby dopravy.

VEŘEJNÁ DOPRAVA

(viz také doporučení k tématu „Veřejná doprava“ – str. 16)

Aby se pro obyvatele zajistily efektivní alternativní způsoby dopravy a aby se propagovala veřejná doprava, mělo by se nabízet následující:

- kratší intervaly mezi spoji,
- vyšší počet spojů, dostupný osobám s omezenou pohyblivostí,
- zvláštní jízdné, například: volná přeprava v síti; propagační nabídky (denní jízdenky, týdenní jízdenky, jízdenky za symbolickou cenu);
- konkrétní iniciativy (kombinované parkovací lístky + jízdenky na autobus nebo jízdenky na autobus + vlak, jízdenky nabízející slevy v kinech nebo na bazénech atd.).

Vyplatí se také provozovat kyvadlovou dopravu, která bude spojovat vzdálená parkoviště s centrem města nebo obsluhovat konkrétní trasy (okružní cesty městem, okruhy atd.).

ČISTÁ VOZIDLA

(viz také doporučení k tématu „Zodpovědné používání automobilu“ – str. 25)

Vozidla na zemní plyn, na plyn a elektrická vozidla se mohou používat v oblasti(ech) bez aut k následujícím účelům:

- dodání zboží obchodníkům anebo dodání zboží zákazníkům,
- používání obyvateli města anebo tělesně postiženými spoluobčany,
- na přímou žádost, která je vyřizována individuálně na kontrolních stanovištích, na parkovištích nebo telefonicky na bezplatném telefonním čísle.

JÍZDNÍ KOLA

(viz také doporučení k tématu „Jízda na kole“ – str. 20)

K podpoře cyklistiky 22. září lze přijmout tato opatření:

- zapojit místní cyklistické skupiny
- pronajímat nebo půjčovat kola: např. na záchytných parkovištích Park & Ride, na nádražích, autobusových zastávkách a v centru oblasti bez aut. Lze využít různé výpůjční systémy: kombinovanou jízdenku na autobus + pro kolo nebo parkovací lístek + jízdenku pro kolo, klíče od auta nebo registrační doklad proti kolu...
- hlídaná a chráněná parkoviště pro kola
- bezpečné a dobře vyznačené cyklistické stezky mimo oblast bez aut

ZÁCHYTNÁ PARKOVIŠTĚ PARK & RIDE

Parkoviště Park & Ride nabízí lidem možnost nechat si v bezpečí zaparkované auto a jet dál veřejnou dopravou. Tato parkoviště by měla být hlídaná a otevřená podle výše uvedené doby. Mohou být zdarma nebo ne (například kombinovaný parkovací lístek + jízdenka na autobus nebo parkovací lístek + jízdenka pro kolo). U parkovišť, která nejsou umístěna podél pravidelných tras veřejné hromadné dopravy, by měla jezdit zvláštní kyvadlová doprava.

PARKOVIŠTĚ PRO CHVILKOVÉ ZAPARKOVÁNÍ

Tato parkoviště by měla být zřízena poblíž oblasti bez aut pro ty, kteří potřebují svá auta používat. Tato parkoviště se mohou používat k vysazení někoho (auto opět odjíždí pryč); ke krátkodobému parkování (méně než jedna hodina); k usnadnění sdílení automobilů; k dodávce zboží atd. Neměla by se používat jako dlouhodobá parkoviště. Ve dne by měla být hlídána. Je možné zajistit kyvadlovou dopravu z těchto parkovišť do centra města.

PARKOVIŠTĚ PRO MÍSTNÍ OBYVATELE

Parkoviště by měla být vyhrazena pro obyvatele města. Měla by být umístěna buď uvnitř oblasti bez aut (a přístupná pouze před akcí nebo po ní), nebo poblíž hranic oblasti bez aut. Tato parkoviště by se měla otevřít den před akcí a zůstat otevřená do dne po akci. Měly by být zavedeny takové parkovací poplatky, které budou motivovat lidi, aby tam nechali svá auta celý den. Podrobnosti je třeba dohodnout s provozovatelem parkoviště.

INFORMACE A KOMUNIKACE

Celý grafický manuál kampaně Evropský týden mobility byl aktualizován a změněn tak, aby kampaň vypadala nově a inovativně. Na internetových stránkách najdete všechny komunikační nástroje potřebné pro propagaci Vaší kampaně, stejně jako návod, který vysvětluje, jak všechny tyto nástroje používat. Všechny komunikační materiály jsou k dispozici v angličtině, francouzštině, velkou část pro vás připravila národní koordinátorka v češtině.

EUROPSKÉ A NÁRODNÍ NÁSTROJE KOMUNIKACE

Pro potřeby projektu Evropský týden mobility a Evropský den bez aut byly navrženy různé typy nástrojů, které byly poskytnuty k dispozici úřadům místní samosprávy na evropské webové stránce: www.mobilityweek.eu

České grafické nástroje pro kampaň najdete na: www.env.cz/etm

Vedle této **Příručky** nabízí národní koordinátorka:

- **loga** Evropského týdne mobility 2007;
- **plakát** Evropského týdne mobility 2007;
- **Chartu** Evropského týdne mobility 2007/Evropského dne bez aut 2007;
- **leták** Evropského týdne mobility.

Národní koordinátoři mohou vyvinout vlastní nástroje. Zkušenosti z předešlých let dokazují, že soubor propagačních materiálů, který představí iniciativu a aktivity pořádané na národní úrovni a na rozsahu jedné strany přiblíží jednotlivé partnery, je velice užitečný.

INFORMACE A KOMUNIKACE NA MÍSTNÍ ÚROVNI

Místní úřady by měly informovat veřejnost o podrobnostech akce. Dokumenty či materiály, týkající se EDBA a ETM by měly mít v celé Evropě určité společné znaky, tedy měly by obsahovat evropské symboly pro snazší identifikaci projektu a měly by vyzývat občany, zájmové skupiny, organizace tělesně postižených, společnosti apod., aby se Evropského týdne mobility zúčastnili.

Prostudujte si prosím grafický manuál, který je k dispozici online na www.mobilityweek.eu v angličtině. Tento dokument Vám poskytne určité vodítko, jak využít nástroje, které máte k dispozici. Je nezbytně nutné, aby všechny místní úřady v celé Evropě používaly stejnou grafickou symboliku pro zajištění soudržnosti v rámci kampaně.

INFORMAČNÍ DOPISY

Před zahájením akce by mohly být rozeslány informační dopisy, upravené pro jednotlivé cílové skupiny:

- dopis starosty/primátora adresovaný všem občanům několik týdnů před zahájením akce,
- zvláštní dopis pro každou cílovou skupinu (majitelé obchodů, podnikatelé, obyvatelé dané oblasti atd.), který poskytne informace a vyzve výše jmenované, aby se zúčastnili příprav.

DALŠÍ INFORMAČNÍ MATERIÁLY

Ty mají informovat občany o konání Evropského týdne mobility a podpořit debatu o pohybu, dostupnosti a bezpečnosti ve městě. Bude zapotřebí vytvořit a rozdat:

- souhrnný dokument o technických aspektech události – tento dokument bude rozdáván před akcí a v jejím průběhu na všech veřejných místech, případně v obchodech a podnicích; další možností je zaslat dokument všem občanům a zasaženým skupinám nebo ho umístit na přední skla automobilů,
- mimořádné vydání zpravodaje místního úřadu,
- tiskovou zprávu při tiskové konferenci, pořádané týden před akcí.

INTERNÍ KOMUNIKACE

Evropský týden mobility musí také vytvořit komunikační nástroj pro místní úřady pro závazky obyvatel. Fungující interní komunikace umožní:

- zapojit vedení města do příprav Evropského týdne mobility, což podpoří úspěch akce,

- pověřit vedení města propagací této iniciativy a nových forem městské dopravy,
- iniciovat u zaměstnanců rozsáhlejší využívání udržitelných prostředků dopravy v budoucnosti,
- zahájit nový ekologický plán dojíždění do zaměstnání, zejména pro zaměstnance zastupitelstva.

ZAPOJENÍ PRACOVNÍKŮ ÚŘADU

Řada pracovníků úřadu bude požádána (pokud možno na dobrovolné bázi), aby vyřizovali telefonní hovory, informovali občany (hostesky), monitorovali přístup do zón bez aut a k parkovištím během dní bez aut, řídili navržené aktivity atd.

INTERNÍ PLÁN MOBILITY

Kromě zapojení do příprav musí jít úředníci dobrým příkladem. Proto se budou pracovníci účastnit aktivit organizovaných v rámci Evropského týdne mobility. Je třeba vypracovat interní plán mobility a uspořádat přípravné setkání. Je možné oslovit dopravce nebo nájemce kol a ve spolupráci s nimi propagovat alternativní způsoby dopravy. Zvláštní důraz by se měl klást na přípravu školních a zaměstnaneckých plánů mobility.

.

HODNOCENÍ AKCE

Místní úřady by měly provést místní monitoring, aby bylo možné poučit se na místní, celostátní nebo evropské úrovni. Monitorovat by se měla kvalita ovzduší, hluk, dopravní proudy a zároveň by se měly získat i názory veřejnosti.

KVALITA OVZDUŠÍ

V oblasti bez aut a mimo ně lze nainstalovat pevná a mobilní čidla a měření by se měla provádět několik dní, aby byla možná komparativní analýza. Aby se zajistilo platné srovnání, měření budou muset být provedena také v jiné neděle s podobnými meteorologickými podmínkami.

Účastnická města, která nevlastní zařízení ke sledování ovzduší, by se je měla pokusit získat od měst, která se iniciativy neúčastní anebo od měst, která vlastní více zařízení, než potřebují.

HLUK

Zařízení k měření hluku lze nainstalovat do oblasti bez aut i mimo ně, aby se změřil dopad Dne na hladinu hluku. Pro účely komparativní analýzy by se měl hluk monitorovat několik dní. Užitečné rady a pomoc s metodologií může poskytnout několik organizací, například místní zdravotnické úřady.

DOPRAVNÍ PROUDY A VYUŽÍVÁNÍ VEŘEJNÉ DOPRAVY

Uvnitř oblasti bez aut i mimo ni by se měly monitorovat:počty uživatelů veřejné dopravy; motorizovaná doprava; cyklisté; chodci; využívání parkovišť.

Pro účely komparativní analýzy by monitorování mělo probíhat několik dní. Odbornou a logistickou pomoc mohou obvykle poskytnout místní silniční a městské dopravní úřady.

VEŘEJNÉ MÍNĚNÍ

Pro posouzení reakce veřejnosti na Evropský den bez aut lze provést cílené průzkumy. Průzkum lze provést mezi několika konkrétními skupinami:

- obyvatelé celého města,
- lidé cestující do oblasti bez aut,
- obyvatelé oblasti bez aut,
- obchodníci v oblasti bez aut,
- zákazníci obchodníků,
- lidé pracující v oblasti bez aut.

Evropští koordinátoři nabízejí dotazník a tabulkový procesor k výpočtu závěrů šetření. Dotazník a metodologie by měly být použity proto, aby se zajistila konzistentnost mezi různými průzkumy provedenými na místní úrovni.

Místní obchodníci by mohli po dohodě sledovat a oznámit organizátorům:

- počet zákazníků v obchodech v oblasti bez aut,
- počet zákazníků v odlehlých supermarketech,
- obrat, ve spolupráci s Obchodní a průmyslovou komorou a obchodníky.

Místní úřady mohou dělat i jiné průzkumy, podle typu aktivit, které budou dělat během Evropského týdne mobility.

www.env.cz/etm

www.mobilityweek.eu